

ความเป็นมาและความสำคัญของเนื้อหา

ปัจจุบันสื่อมวลชนมีบทบาทและมีอิทธิพลอย่างมากต่อสังคม และการพัฒนาประเทศเพราะสื่อมวลชนทำหน้าที่เสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการเรียนรู้ ให้แก่ประชาชนอย่างพอเพียงและมีอิสระ (เสถียร เขยประทับ 2530: 40) หนังสือพิมพ์ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งจึงมีส่วนช่วยทำให้เกิดการไหลเวียนข่าวสารไปสู่ประชาชนอย่างสมบูรณ์ที่สุดตามหน้าที่หลัก 4 ประการของหนังสือพิมพ์ ได้แก่ การให้ข่าวสารความรู้ ให้ความคิด ให้ความบันเทิง และเป็นสื่อโฆษณา (มาลี บุญศิริพันธ์ 2529 ก: 1)

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าหนังสือพิมพ์เป็นแหล่งข่าวสาร ที่มีอิทธิพลต่อสติปัญญา ความรู้ ความคิด ทักษะคิด และความเชื่อของผู้อ่านทั้งด้านบวกและด้านลบ หนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องรับผิดชอบต่อผู้อ่าน ด้วยการรายงานข่าวสารและเหตุการณ์อย่างยุติธรรม โดยอาศัยการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งสารนิเทศต่างๆ ทั้งที่เป็นระบบทางการ เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารนิเทศ ฐานข้อมูล ฯลฯ และระบบอื่นที่ทำหน้าที่เดียวกัน เช่น แหล่งข่าวบุคคล แหล่งข่าวจากสำนักงาน เป็นต้น มาสนับสนุนการวิเคราะห์ และนำเสนอผ่านบทความต่างๆ ได้แก่ บทความประจำ บทความวิเคราะห์ บทความวิจารณ์ ฯลฯ เพื่อลดความผิดพลาดในการนำเสนอ อันจะนำไปสู่การยอมรับ ความเชื่อถือและศรัทธาจากผู้อ่านได้ในที่สุด

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข่าวสาร คือ ผู้เขียนบทความประจำ หรือที่เรียกกันว่าคอลัมนิสต์ นั้น จำเป็นที่จะต้องใช้วิถีดุติบ ได้แก่ ข่าวจากนักข่าวที่ไปตระเวนหา เป็นข้อมูลพื้นฐาน (บรรเจิด ทวี 2529: 52) และค้นหาข้อสนเทศอื่นๆ มายืนยันประกอบ ซึ่งการค้นหาเหล่านี้จะแตกต่างกันไปตามเนื้อหาของบทความประจำที่เขียน ดังเช่น มาลี บุญศิริพันธ์ (2529 ก: 78) กล่าวถึงการเขียนบทความวิจารณ์ว่า "...ค้นจากเอกสาร หรือจากห้องสมุดหนังสือพิมพ์..." วีระศักดิ์ สาเลยยกานนท์ (ใน วีระศักดิ์ สาเลยยกานนท์ และ วิลาสินี พิพิธกุล, บรรณาธิการ 2529: 109) กล่าวถึงการเขียนข่าวพัฒนา (Development Journalism) ว่า "ใช้ห้องสมุดทั่วไป และห้องสมุด

หนังสือพิมพ์ที่มีการจัด File และ Clipping... เอกสารที่หาซื้อเองหรือได้รับมา" บทความ
ที่เขียนที่เกี่ยวกับข่าวเศรษฐกิจนั้นใช้เอกสารแจก เอกสารประชาสัมพันธ์จากองค์การธุรกิจต่าง ๆ
นอกจากนี้ยังต้องค้นหาจากหนังสืออ้างอิง ข้อมูลจากหนังสือสถิติต่างๆ ด้วย (บทบาทสื่อมวลชน
กับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย 2529: 3)

ดาหมอลอ แห่งหนังสือพิมพ์บ้านเมือง (ราเชนทร์ วัฒนปรีชากุล 2531: 259-267)
และสุภา ศิริमानนท์ (2515: 33) ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการใช้เอกสารจากประสบการณ์ว่า
เอกสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเขียนบทความประจำ เพราะเอกสารเป็นอาวุธทางความคิด
การอ่านเอกสารจะทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความคิดริเริ่มเกี่ยวกับเรื่องที่จะเขียน และทำให้ได้
ข้อมูลที่เอื้อประโยชน์ต่อการนำเสนอ เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข่าวอาชญากรรมบนท้องถนน
ทำให้เกิดความคิดว่าเรื่องนี้มีมีความสำคัญเกี่ยวกับความปลอดภัยของประชาชน จำเป็นที่ผู้เขียนต้อง
นำเสนอให้ผู้ที่มีส่วนในการรับผิดชอบเพิ่มความกดดันมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

โดยปกติแล้ว ข้อมูลจากเอกสาร เช่น หนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ รายงานประจำปี
รายงานวิจัย ฯลฯ เป็นข้อมูลที่ได้รับคามเชื่อถือค่อนข้างสูง เนื่องจากได้รับการตรวจสอบความถูก
ต้องจากผู้ผลิตก่อนได้รับการตีพิมพ์ทุกครั้งไป การนำเอาข้อมูลจากเอกสารไปเสริมเนื้อหาของ
บทความประจำจึงทำให้ข้อเขียนนั้น ๆ มีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากขึ้น (ศิริวัฒน์ ศรีประสิทธิ์ 2522:
29-58 ; Rosenfield 1978: 247) ผู้เขียนบทความประจำส่วนใหญ่จึงใช้เอกสารประกอบ
ข้อเขียนประจำวัน สำหรับผู้ที่ละเลยต่อการใช้เอกสารนั้น สมบูรณ์ วรพงษ์ (2520: 62) กล่าว
ว่าแม้จะไม่มีบทลงโทษที่เด่นชัด แต่ผู้เขียนก็จะพบทางตัน คือ หมดวัตถุดิบที่จะนำมาเขียน และยิ่งกว่า
นั้นจะทำให้ข้อเขียนนั้น ๆ เกิดปัญหาด้านความชัดเจนในเนื้อหาที่นำเสนออีกด้วย

จากการที่ผู้เขียนบทความประจำเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการเสนอข่าวสารบทความ
ประจำ ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับความเป็นไปต่าง ๆ ของประเทศและท้องถิ่น ตลอดจนข่าวสารระหว่าง
ประเทศ เพื่อเสนอแก่ประชาชนผู้ที่อ่านหนังสือออก ผู้เขียนบทความประจำจึงจำเป็นต้องมีการ
ศึกษาค้นคว้าข้อมูล สถิติ จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงอันมีอิทธิพล

ทางด้านความคิดเห็นต่อผู้อ่าน การวิจัยเรื่อง การใช้เอกสารของผู้เขียนบทความประจำในหนังสือพิมพ์รายวันจึงมุ่งศึกษาการใช้เอกสารของผู้เขียนบทความประจำโดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ของลักษณะเฉพาะบุคคล อันได้แก่ อายุ ประสบการณ์ และระดับการศึกษา จำนวนบทความที่เขียนและเนื้อหาที่เขียน กับการใช้เอกสาร (เช่น ประเภท สาขาวิชา ภาษา อายุและแหล่งเอกสาร) ตลอดจนปัญหาในการใช้เอกสารจากแหล่งเอกสาร ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อห้องสมุดหนังสือพิมพ์ในการนำไปเป็นแนวทางจัดหาและให้บริการเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้เขียนบทความประจำในรูปแบบที่เหมาะสมและสะดวกต่อไป ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงผู้เขียนบทความประจำ และหนังสือพิมพ์รายวันในอันที่จะเสนอข้อมูล ข่าวสารได้อย่างถูกต้อง เที่ยงตรง และมีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง

- 1) การใช้เอกสารของผู้เขียนบทความประจำหนังสือพิมพ์รายวันในด้าน ประเภท สาขาวิชา ภาษา อายุของเอกสารที่ใช้ พร้อมทั้งปริมาณการใช้เอกสาร และแหล่งเอกสารที่ใช้
- 2) ปัญหาในการใช้เอกสารของผู้เขียนบทความประจำหนังสือพิมพ์รายวัน

แนวเหตุผล

การใช้เอกสารของผู้เขียนบทความประจำหนังสือพิมพ์รายวันขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะบุคคล (อายุ การศึกษา ประสบการณ์ในการเขียน) จำนวนบทความที่เขียน และเนื้อหาที่เขียนในบทความประจำ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้เอกสารของผู้เขียนบทความประจำ

เฉพาะหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ผลิตในกรุงเทพมหานครเท่านั้น เหตุผลที่เลือกเฉพาะหนังสือพิมพ์ภาษาไทยเนื่องจากไม่ต้องการให้มีตัวแปรด้านภาษาเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่วนเหตุผลที่จำกัดเฉพาะหนังสือพิมพ์รายวันในกรุงเทพมหานครนั้นเนื่องจากหนังสือพิมพ์รายวันที่ผลิตในกรุงเทพมหานคร เป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายสูงและมีอายุการผลิตค่อนข้างสม่ำเสมอ รวมทั้งยังสามารถส่งกระจายการจำหน่ายไปทั่วประเทศด้วย

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายตั้งแต่ 20,000 ฉบับต่อวันขึ้นไป เนื่องจากตัวเลขดังกล่าวเป็นตัวเลขของยอดจำหน่าย ที่แสดงถึงการได้รับความนิยมและการยอมรับจากผู้อ่านที่มีต่อหนังสือพิมพ์ในระดับกลาง และหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายดังกล่าวมักจะเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีรากฐานการประกอบกิจการหนังสือพิมพ์อย่างมั่นคงช้านาน ทำให้การวิจัยครั้งนี้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพที่เหมาะสม

3. ผู้เขียนบทความประจำในการวิจัยนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะผู้เขียนบทความประจำที่ทำงานประจำในกองบรรณาธิการของบริษัทที่ผลิตหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่รวมถึงผู้เขียนที่เป็นผู้สื่อข่าวที่ส่งเรื่องมาลงตีพิมพ์ (Free-lance Writers)

4. กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เขียนบทความประจำ ผู้ที่มีชื่อหรือนามแฝงปรากฏอยู่ท้ายบทความประจำในหนังสือพิมพ์ที่คัดเลือกไว้เท่านั้น

5. บทความประจำที่นำมาศึกษาจะไม่รวมถึงบทความประจำที่เกี่ยวกับการ์ตูน กีฬา บันเทิง และบทความประจำพิเศษในวันเสาร์ อาทิตย์

6. ปัญหาในการใช้เอกสารของผู้เขียนบทความประจำในวัตถุประสงค์ของการวิจัยจำกัดอยู่เพียง ปัญหาการใช้แหล่งเอกสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการใช้เอกสารจากห้องสมุดหรือมุมหนังสือในกองบรรณาธิการ เนื่องจากห้องสมุดหนังสือพิมพ์เป็นแหล่งเอกสารสำคัญของนักหนังสือพิมพ์ และเป็นเป้าหมายหลักที่จะนำผลของการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้มีขั้นตอนในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การคัดเลือกหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ใช้เกณฑ์การพิจารณาออกจำหน่ายตั้งแต่ 20,000 ฉบับต่อวันขึ้นไปโดยพิจารณาจากหนังสือพิมพ์รายวันในกรุงเทพมหานคร จำนวน 19 ฉบับ ผลการคัดเลือกทำให้ได้หนังสือพิมพ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 10 ฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน สยามรัฐ เดลิเมล์ บ้านเมือง แนวหน้า ข่าวสด ดาวสยาม สยามรายวัน (สัมพันธ์ เศรษฐาภรณ์, สัมภาษณ์)
2. การคัดเลือกบทความประจำ ใช้เกณฑ์การแบ่งเนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวันที่กำหนดไว้ในนโยบายสื่อสารมวลชนแห่งชาติว่าด้วย เรื่องหนังสือพิมพ์ วันที่ 10 - 12 พฤษภาคม 2521 (Sanan Padmadin 1984 : 10) ซึ่งแบ่งหนังสือพิมพ์ออกเป็น 5 เนื้อหาใหญ่ ๆ คือ ข่าว บทความและความคิดเห็น โฆษณา บันเทิงคดี ภาพข่าว

ในการศึกษาครั้งนี้คัดเลือกเฉพาะบทความ และความคิดเห็นที่มีลักษณะดังนี้คือ

- 2.1 เป็นบทความประจำที่ตีพิมพ์ลงในเนื้อที่เฉพาะและอยู่ในหน้าประจำ
- 2.2 มีชื่อบทความประจำที่แน่นอนและทำบทความต้องระบุชื่อหรือนามแฝงของผู้เขียนบทความประจำ
- 2.3 เป็นบทความประจำที่มีความถี่ในการตีพิมพ์สม่ำเสมอ
- 2.4 เป็นข้อเขียนที่มุ่งเสนอความคิดเห็นเป็นประเด็นสำคัญ

การสุ่มคัดเลือกจะทำโดยการนับจำนวนบทความประจำจากหนังสือพิมพ์รายวันที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ช่วงเวลาที่เลือกสุ่มตัวอย่าง คือ วันที่ 1 ตุลาคม ถึง วันที่ 11 พฤศจิกายน 2530 เพื่อให้เกิดความแน่นอนในการคัดเลือกบทความประจำที่จะนำมาศึกษา จึงใช้วิธีการเลือกหนังสือพิมพ์ฉบับที่จะศึกษาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) สุ่มค่าห้ละ 1 ฉบับหมุนเวียนกันไป เริ่มจากสุ่มค่าแรกเลือกฉบับวันจันทร์ สุ่มค่าที่สองเลือกฉบับวันอังคาร เลือกดังนี้จนครบวันอาทิตย์ ได้จำนวนบทความประจำที่นับทั้งสิ้น 106 บทความ

3. การคัดเลือกผู้เขียนบทความประจำ เนื่องจากผู้เขียนบทความประจำบางคนเขียน

บทความประจํามากกว่า 1 บทความ ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ผู้เขียนบทความประจําคนเดียวต้องตอบแบบสอบถามชุดเดียวกันหลายครั้ง จึงได้ขอความกรุณาจากหัวหน้ากองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ให้พิจารณาคัดเลือกเฉพาะชื่อผู้เขียนบทความประจําที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน ดังนั้นจากชื่อหรือนามแฝงที่ระบุท้ายบทความประจําทั้ง 106 ชื่อ จึงคัดเลือกได้ผู้เขียนบทความประจําที่จะทำการศึกษาทั้งสิ้น 92 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ ฯลฯ
2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการเขียน จำนวนบทความที่เขียน และเนื้อหาที่เขียนในบทความประจํา
 - ตอนที่ 2. เกี่ยวกับการใช้เอกสาร ได้แก่ ประเภท สาขาวิชา ภาษา อายุของเอกสารที่ใช้ ปริมาณการใช้และแหล่งเอกสารที่ใช้ รวมทั้งปัญหาในการใช้เอกสารของผู้เขียนบทความประจําหนังสือพิมพ์รายวัน
3. ทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยนำไปทดลองกับผู้เขียนบทความประจําหนังสือพิมพ์มติชนเพียงฉบับเดียว จำนวน 10 คน ซึ่งไม่เข้ากลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อบกพร่องมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. แจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เขียนบทความประจําหนังสือพิมพ์ด้วยตนเอง จำนวน 92 ชุด
5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test F-test และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ คำนวณด้วย SPSS) จากสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

7. รายงานผลการวิจัยและอภิปรายผล พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

ข้อตกลงเบื้องต้น

เกี่ยวเนื่องจากการพิจารณาคัดเลือกรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมิให้ซ้ำซ้อนกัน ในกรณีที่ผู้เขียนบทความประจำท่านใดเขียนบทความประจำมากกว่า 1 บทความ และเนื้อหาที่เขียนในบทความประจำนั้นมีความแตกต่างกัน เช่น เขียนบทความประจำเกี่ยวกับการเมืองและเศรษฐกิจ คำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถามจะเป็นเครื่องชี้ขาดและยืนยันว่าผู้ตอบเลือกที่จะให้ความสำคัญในการเขียนเนื้อหาใดด้านใดมากกว่ากัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการใช้เอกสารของผู้เขียนบทความประจำหนังสือพิมพ์รายวัน ในด้านประเภท สาขาวิชา ภาษา อายุ ปริมาณและแหล่งเอกสารที่ใช้ ตลอดจนปัญหาในการใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานในด้านการจัดหา และการให้บริการของห้องสมุดหนังสือพิมพ์
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารของบริษัท ที่ผลิตหนังสือพิมพ์รายวันในการวางแผนและพัฒนาห้องสมุดหนังสือพิมพ์
3. เป็นแนวทางสำหรับการวางแผนและออกแบบระบบสารนิเทศเพื่อนักหนังสือพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เขียนบทความประจำหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะด้านการใช้เอกสาร โดยตรงนั้น มีไม่มากนัก เท่าที่พบส่วนมากจะเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของงานวิจัย ผู้วิจัยได้พยายามรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเสนอ โดยแบ่งหัวข้อออกเป็นงานวิจัยต่างประเทศและงานวิจัยภายในประเทศดังนี้

งานวิจัยต่างประเทศ

Hansen, Ward and McLeod (1987: 714-720, 1988: 143-146) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของห้องสมุดหนังสือพิมพ์รายวันในการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ทรัพยากรจากห้องสมุดหนังสือพิมพ์ของนักหนังสือพิมพ์ในนครหลวง รวมทั้งวิธีการติดต่อและใช้บริการจากห้องสมุดหนังสือพิมพ์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานว่า ห้องสมุดหนังสือพิมพ์เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง แนวคิดต่าง ๆ แก่นักหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ห้องสมุดหนังสือพิมพ์ยังมีส่วนในการติดต่อขอข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ด้วย

ผู้วิจัยสำรวจโดยการสัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ อาทิ ผู้เขียนรายงานข่าว ผู้สื่อข่าว ผู้เขียนบทความประจำ ผู้เขียนบทบรรณาธิการ ผู้เขียนสารคดี จำนวน 136 คน และสัมภาษณ์บรรณาธิการห้องสมุดหนังสือพิมพ์ 16 คน ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. นักหนังสือพิมพ์และบรรณาธิการมีความเห็นตรงกันว่า ห้องสมุดหนังสือพิมพ์มีความสำคัญในการจัดหาข้อมูลและเป็นแหล่งข้อมูลทางเอกสารที่สำคัญที่มีส่วนในการสร้างแนวความคิดของการเขียนหนังสือพิมพ์
2. ในด้านลักษณะของผู้ใช้ห้องสมุด พบว่า ร้อยละ 87 ของผู้ใช้ได้รับการศึกษาในระดับ

ปริญญาดริ และร้อยละ 50 มีประสบการณ์ในการทำงานหนังสือพิมพ์เป็นเวลา 5-10 ปี

3. ทวิพยากรห้องสมุดที่ใช้มากที่สุดตามลำดับ ได้แก่ กฤตภาค หนังสืออ้างอิง หนังสือพิมพ์ นิตยสารและวารสาร รูปภาพ ไมโครฟิล์ม
4. งานหนังสือพิมพ์ที่ทำในหน้าที่ต่าง ๆ และประสบการณ์การทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทวิพยากรของห้องสมุดหนังสือพิมพ์
5. ห้องสมุดหนังสือพิมพ์ให้บริการช่วยการค้นคว้าทางโทรศัพท์แก่นักหนังสือพิมพ์มากที่สุด

Herron (1986: ii) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการค้นหาข้อมูล และรูปแบบข้อมูลที่ใช้ของนักหนังสือพิมพ์ในนครหลวง ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม 214 ฉบับ ไปยังนักหนังสือพิมพ์ของหนังสือพิมพ์ Pittsburgh Press และ Post Gazette เพื่อสำรวจพฤติกรรมการค้นหาข้อมูลและรูปแบบข้อมูลที่ใช้ในการผลิตข้อเขียนประจำวัน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ในการค้นหาข้อมูล นักหนังสือพิมพ์ใช้แหล่งข้อมูลที่ไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยมากกว่าแหล่งข้อมูลที่เป็นทางการ เช่น การใช้ห้องสมุด
2. นักหนังสือพิมพ์ใช้เอกสารประเภทต่าง ๆ มากเรียงตามลำดับดังนี้คือ หนังสือพิมพ์ หนังสือ รูปภาพ แผนที่ วารสาร ไมโครฟิล์ม ส่วนแหล่งเอกสารที่ใช้มากเรียงตามลำดับ ได้แก่ เอกสารส่วนตัว ห้องสมุดหนังสือพิมพ์ เพื่อนร่วมงาน หน่วยงานต่าง ๆ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดประชาชน
3. การเลือกใช้เอกสาร และแหล่งเอกสารนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้
 - 3.1 ความน่าเชื่อถือ พบว่า ประเภทเอกสารที่น่าเชื่อถือมากที่สุดคือ แผนที่ รองลงมาคือ รูปภาพ และหนังสือพิมพ์ ส่วนแหล่งเอกสารที่น่าเชื่อถือมากที่สุด ได้แก่ เอกสารส่วนตัว รองลงมาได้แก่ ห้องสมุดหนังสือพิมพ์ และห้องสมุดมหาวิทยาลัย (มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน)
 - 3.2 ใช้ได้ง่าย ประเภทเอกสารที่ใช้ได้ง่ายเรียงตามลำดับคือ หนังสือ ใช้ได้ง่ายที่สุด รองลงมา คือ ภาพและแผนที่ ส่วนแหล่งเอกสารที่ใช้ได้ง่าย คือ เอกสารส่วนตัว รองลงมาคือ ห้องสมุดหนังสือพิมพ์
 - 3.3 เข้าถึงได้ง่าย ประเภทเอกสารที่เข้าถึงได้ง่ายที่สุด คือ ภาพ รองลงมา

คือ แผนที่ และหนังสือพิมพ์ ส่วนแหล่งเอกสารที่เข้าถึงได้ง่ายคือ เอกสารส่วนตัว รองลงมาคือ เพื่อนร่วมงาน

4. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักหนังสือพิมพ์ที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีและมีประสบการณ์ในการทำงานด้านหนังสือพิมพ์มากกว่า 16 ปีขึ้นไป

ในปีค.ศ. 1986 Weaver และ Wilhoit (1986: 39) ได้ศึกษานักสื่อสารมวลชนอันได้แก่ นักจัดรายการวิทยุ นักจัดรายการโทรทัศน์ นักหนังสือพิมพ์ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในด้านลักษณะของงานที่ทำ สัดส่วนบุคลากรในองค์กร การค้นหาข้อมูล ปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร ขีดความสามารถในการทำงาน แหล่งข้อมูลที่ใช้ และสวัสดิการที่ได้รับ สำหรับส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้เขียนบทความประจำหนังสือพิมพ์นั้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้เขียนข่าวและบทความประจำ ผู้สื่อข่าวบรรณาธิการจำนวน 139 คน ผลปรากฏว่า

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ พบว่า นักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ใช้เอกสารส่วนตัวมากที่สุด รองลงมาคือ หน่วยงานรัฐบาล และห้องสมุดหนังสือพิมพ์
2. สิ่งพิมพ์ที่ใช้เป็นประจำคือ หนังสือพิมพ์และนิตยสารซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วใช้ 6 ฉบับต่อสัปดาห์ ในจำนวนนี้หนังสือพิมพ์ที่ใช้ส่วนใหญ่ ได้แก่ New York Time, Wall Street Journal, Washington Post ส่วนนิตยสาร ได้แก่ Times, Newsweek, U.S. News Report
3. นักหนังสือพิมพ์ที่ทำการสำรวจส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-34 ปี และได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรี

จากงานวิจัยข้างต้น ทำให้สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลเฉพาะบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่แล้วนักหนังสือพิมพ์ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนประสบการณ์ในการทำงานนั้นแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านหนังสือพิมพ์ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป
2. ประเภทเอกสารที่ใช้ พบว่านักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ใช้ประเภทเอกสารที่ให้ข้อมูลที่ทันสมัย เช่น หนังสือพิมพ์และประเภทเอกสารที่ให้ความน่าเชื่อถือสูง เช่น หนังสือและหนังสืออ้างอิง

ส่วนประเภทเอกสารที่ใช้น้อยที่สุด คือ ไมโครฟิล์ม

3. แหล่งเอกสารที่ใช้ นักหนังสือพิมพ์ใช้เอกสารส่วนตัวมากที่สุด รองลงมาคือ ห้องสมุดหนังสือพิมพ์ เนื่องจากเป็นแหล่งเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือ ใช้ง่าย เข้าถึงได้ง่าย ที่น่าสังเกตก็คือ จากงานวิจัยทั้ง 3 ชิ้น พบว่า นักหนังสือพิมพ์ใช้ห้องสมุดหนังสือพิมพ์ในการค้นคว้า ประกอบงานเขียนเหมือน ๆ กัน

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับผู้เขียนบทความประจำมีน้อยมาก เท่าที่ทำการสำรวจ พบว่าเป็นงานสำรวจเกี่ยวกับสภาพขององค์กรหนังสือพิมพ์รวมทั้งบุคลากรทั่ว ๆ ไป แต่อย่างไรก็ตาม Kurian (1982: 198) ได้สำรวจระดับการศึกษาและอายุของนักหนังสือพิมพ์ทั่วประเทศไทย พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จากสาขาวิชาอื่น ๆ ที่มีใช้วารสารศาสตร์ และหนังสือพิมพ์ และมีอายุโดยเฉลี่ย 35 ปี

ในปี พ.ศ. 2531 รัศมิ อธิวิธวรรณพงษ์ (2531) ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกใช้ข่าว ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับงานเขียนของบรรณาธิการ ในหนังสือพิมพ์ 3 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์คุณภาพ หนังสือพิมพ์ประชานิยม และหนังสือพิมพ์กึ่งคุณภาพและประชานิยม ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ ประเภทประชานิยม และประเภทกึ่งคุณภาพ และประชานิยม ได้รับข่าวประชาสัมพันธ์ที่ส่งเข้ามาในระดับปานกลาง คือ ประมาณวันละ 20 ชิ้นขึ้นไปในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้ ข่าว ภาพข่าว รายงานประจำปี วารสารประชาสัมพันธ์ภายใน ผ่านพันบทความที่เกี่ยวกับหน่วยงาน จดหมายข่าว ในจำนวนนี้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์คุณภาพ และประชานิยม ได้รับวารสารประชาสัมพันธ์ภายในและจดหมายข่าวมากที่สุด ในขณะที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์กึ่ง

คุณภาพและประชาชนนิยม ได้รับวารสารและแผ่นพับมากที่สุด

2. เนื้อหาของเอกสารที่ได้รับมากเรียงตามลำดับคือ ความรู้ทางสาธารณสุข การเมือง ความเป็นมาขององค์การ

3. สำหรับการใช้เอกสารที่ได้รับพบว่า บรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ฉบับ อ่านเอกสารเฉลี่ยวันละ 10-20 ชิ้น โดยบรรณาธิการส่วนใหญ่อ่านเอกสารที่ได้รับทุกหน้า แล้วนำมาแก้ไขเนื้อหาให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะตีพิมพ์ลงในหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งการแก้ไขดังกล่าว บรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ฉบับต้องแก้ไขเนื้อหาถึงร้อยละ 30-41 ของเนื้อหาทั้งหมดที่ส่งมา

4. การคัดเลือกข่าวประชาสัมพันธ์เพื่อตีพิมพ์ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาตามลำดับ คือ ประโยชน์ของผู้อ่าน เนื้อหาของข่าวประชาสัมพันธ์ว่ามีข้อเท็จจริงแค่ไหน ประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ ความน่าเชื่อถือของหน่วยงานที่ส่งมา เวลาเปิด-ปิดต้นฉบับ หนังสือพิมพ์สัมพันธ์ (Press Relation) และความสัมพันธ์ฉันท์ญาติมิตร

5. บรรณาธิการ ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีและสำเร็จ การศึกษาจากคณะวารสารศาสตร์และนิเทศศาสตร์

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งของต่างประเทศและในประเทศ อาจสรุปได้ว่า คุณวุฒิของ นักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรี และนักหนังสือพิมพ์ใช้เอกสารประเภท ต่าง ๆ ประกอบงานเขียนทุกประเภท รวมทั้งใช้วารสารประชาสัมพันธ์เขียนข่าวประชาสัมพันธ์ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย